

propiaamente son captivo

Celso Fernández Sanmartín

Formas de citación recomendadas

1 | Por referencia a esta publicación electrónica*

FERNÁNDEZ SANMARTÍN, CELSO (2011 [1997]). *propiaamente son captivo*. Santiago de Compostela: A.C. Amaía, colección Letras de Cal. Reedi-
ción en *poesiagalega.org*. *Arquivo de poéticas contemporáneas na cul-
tura*. <<http://www.poesiagalega.org/arquivo/ficha/f/286>>.

2 | Por referencia á publicación orixinal

FERNÁNDEZ SANMARTÍN, CELSO (1997). *propiaamente son captivo*. Santiago
de Compostela: A.C. Amaía, colección Letras de Cal.

* Edición dispoñíbel desde o 25 de xaneiro de 2011 a partir dalgunha das tres vías seguintes: 1) arquivo facilitado polo autor/a ou editor/a, 2) documento existente en repositorios institucionais de acceso público, 3) copia dixitalizada polo equipo de *poesiagalega.org* coas autorizacións pertinentes cando así o demanda a lexislación sobre dereitos de autor. En relación coa primeira alternativa, podería haber diferenzas, xurdidas xa durante o proceso de edición orixinal, entre este texto en pdf e o realmente publicado no seu día. O GAAP e o equipo do proxecto agradecen a colaboración de autores e editores.

propiamente
son captivo

celso fernández sanmartín

propiamente
son captivo

celso fernández sanmartín

propiamente son captivo
© Celso Fernández Sanmartín
Letras de Cal

Ilustración:
Celso Fernández Sanmartín

Edita:
A. C. Amaía
Apdo. 142, Compostela
Galiza, abril 1997

Imprime:
Litosprint, S.L. - Pontevedra

ISBN: 84-922620-0-1
D. L.: PO 109-97

a variedá máis peluda

detrás do depósito do gasoi
teño un invento
que é o invento
da miña vida

detrás do depósito
do gasoi
dei feito un buratiño
polo que vexo
a selva
semento o que vexo
semello semente

e en canto
vivo diante da pila da leña
cebo dous porcos e teño unhas galiñas

nubes

a sole

podo apurar e dicir que é nativa da selva coma por exemplo
un armario pintado e sen parte de atrás pousadeiro de
buques estremecidos do pescado

e do mar
barcos coma envarados querendo na praia e de naves
máis grandes e coches que caeron e barquiñas de
sedelas ás que lle saltan por riba peixes

todo un armario pero cheo -e esta é a parte que creo verdadeiramente importante- de nubes
das de mellor consistencia ó tacto agradecidas pola carne común moito
máis libres sen punto de comparación

apegadas e coma catapulta
acolledoras coma ningunhas

ventureiras por necesidade e de aí ansiosas cos peitos coas tetas coas trenzas con todo o corpo
esas palabriñas, e os parabrisas caídos dos coches para foder un pouco un pouquiño á
comodidade e coa comodidade e a economía dos trapecios que naceron de aselar ás randias
nas que sempre xogaron indistintamente as nenas os nenos e inventan e aprenden cancións
que cantan algunhas veces desde o chau á por exemplo lonxe sempre fai cousas coma milagres
coa boca con todo o corpo cuberto e inda estando lonxe sempre fai cousas coma milagres
porque é que non se pode saber nada da marabilla, onde é que nace a verdadeira comida e
estas apertas todas non engana se o que ves son nubes

nubes

Cómeme os peitos pola parte pequena da punta
polo redondo cara ó cabo do pé
arríncame o billete do tren talgo que levo no peto
póusame a almofadiña dos beizos nos beizos de sangue
que veño de facer unha viaxe como nunca fixera
de ver un corzo brincando
entre uces das máis altas dos montes antes de que o
tren
entrou nun túnel pequeno

dime coas maus

que vivo eu
coma unha troita fóra da auga
que teño o corazón de maquinaria pesada
e que me acaba de voar pola boca

propriamente
son captivo

As fábricas xa teñen os teares maduros para me face-lo
vestido que eu quero todo de algodón e liño
estampado polo lombo con tres nubes grandes e brancas
coa arribada en gris e despois de fondo o ceo azul e negro

de sombreiro a cabeza dunha osa peluda co fociño
levantado outeando cos ollos quedos e mansos o ceo
preñado

os pendentos das orellas un de algas e outro de cabaliños
do mar e dous bailarines con dúas regadeiras
mollándoos con
auga de sal

por baixo do vestido, co pube decorado de pementón e
limón verde e os beizos da vulva con aceite de améndoas
e pranas de sangue amargas que non derreten desde que
lle cortaron a cabeza á osa os que lla cortaron

nos pés
sen zapatos abro os dedos e vou apañando entre
eles todo o que medra no chau ou cae
ás veces tería que dar un pulo
porque levo demasiados
croios e máncanme
croios
o que me é máis difícil é saca-las espiñas dos ourizos neste
tempo que caen
as dos toxos non ardidos
e as das silvas nas pernas que desengancho da saia
ó fin quedalles terra de tódalas cores
non hai falta de unión

non semello unha flor andando nen un globo aerostático
pousado arrastrando o canastro non parezo nada que ti non
parezas
cando te espetas e me miras pasar

apousar

eu traio no vestido que teño as castañas asadas e estonadas
da casa vou ofrecendo a proba das castañas por me
compracer neste día que vai sol

os gorriós quentiños véñenme á boca pica-las castañas
esfaragulladas dos dentes
na lingua e na fonte da boca
algún olla tamén o ceo da boca
e éntrame ata a gorxa para pillar unha miga que se vai
pero non hai ninguén ninguén que nese momento da
comida
morra por ama-la cabeza da osa que levo derriba da miña
cabeza
que está moi triste a cabeza da osa
pero moi triste tan secada ó aire
sen poder ver caer unha castaña inda que eu me pare todo o
día ó pé dun castiñeiro
sen me sentar
sen me anicar
sen comer nin beber
nin chorar nin rir

As osas e os osos nas borras do café
onde as osas e os osos fan reflexo
polo visto botáchesme o café no vaso da augardente
toman unha copa e falan cos paisanos
cargados de escopetas, mirámonos
cos dous canos do nariz inchados e rubios
no primeiro catarro do outono
coma dous canos engraxados de escopetas

vimos engraxados de vendimar
vimos e temos roupeiros cheos de motos vellas arranxadas
de mosto de augardente de salmós secados e arenques
en viño que se nos acedou e porcos no sal e castañas
e ouriceira,
pero mirade osos
a ponte romana coa pedra azulada
pintura da marabilla
que son as troitas
sonvos as troitas
que
viven
debaixo dela á sombra
osos
mirade
mirade
mirade,
as troitas

nós as osas e os osos vímosvos tomar unha chiquita, e
traémo-lo vento esgazado detrás nosa
non colgamos lámpadas de ningún sitio

só dúas osas dous osos que morreron afogados
porque comeron unhas esponxas ensopadas de mel
que alguén deixou alí para enganalos
e que afogaran
empezaron a ver lámpadas acesas a pleno día

Peiteámo-la escopeta e deixámo-las ventás pechadas da casa
para que non nos entre o aire e remexa tódolos cuartos e
pouse follas secas nos cazos da cociña que cocen máis mal
porque non teñen testo

non o aprecia
como van cambiando de color os veados de lugar
as árbores

todo se queda sumido
nas pucharcas de pétalos verdes e
mais nas pucharcas de follas prateadas
e deixa de alentar

Un caracol pequeno que vai subindo por unha parede
pintada de branco descansa metido dentro da cuncha
e deixa a alma dunha nube seca
ti mándasme unha caixa con rinocerontes dos peores
co seu corno de diante agranado
preto do fociño
polo que se airean e o de detrás dese máis pequeno e
verde preto do medio e medio dos dous ollos das dúas
orellas no medio e medio da cara
un paxaro ou dous no lombo espinicano todo e déixaos
estar o rinoceronte porque se sente ben
ben de que lle
coman o picor continuo

o rinoceronte inmenso non ten nada que ver cos coches ata
que o cacen baixándose dun coche para recoñecer que era
unha boa peza de rinoceronte

báixanse do coche para ver se o levan consigo ou non o
levan consigo

ou collen o trofeo
auga na selva
gavelas de toxos son da selva
rinoceronte
o da selva

se non te lembraches de deixar regulado o termostato da
auga quente a calefacción hache chegar á cabeza coma unha
preocupación e no encoro os parrulos gárdanse de nós entre
as xuncas

no seu corpo atopamos papeis que o acreditan coma un
cazador en regra segundo as leis do país

Será pola mañá
azulado está o ceo
dos ósos azuis
das nubes que pasan desfeitas

desfansen de todo
as nubes

Marcho para a selva
atrás miña veñen os gueiteiros
e a banda, eu cruzo o río
e eles quedan no sitio
vanse abrindo en rigleira ó longo da orela

TUDO FOI GLORIA
VER FLOREA-LO PRADO COS LEÓS DEITADOS
LEVANTÁRONSE OS LEÓS PARA COMER
E DEBAIXO DELES
HABÍA ARBORIÑAS COMA ORINA AZULADA
DE TÓDOLOS DÍAS

FRESAS E MÁIS FRESAS
NON DABA NINGUNHAS ESTE TEMPO SECO
A SELVA
MIRÁMOLA MOITO
O RÍO DERRIBA DAS MULAS

Non máte-la leona enferruxada
non é un aburrimento grande o que ten
inda que é a hora de máis calor de toda a vida
ela pode descansar mellor ca ti e ca min

derriba
coas flores ofrecidas ó pelo, quentes
e herbas e rastrollos no camiño
os pés tan bonitos de florear
floreados
de tanto andar

A SELVA ESTÁ EMPINADA

os barcos vellos rabea por saír ó mar pintados
coleta de palla e de lama rubia
o antílope é un dos que remoe herbas
e a calor a que remoe
nos mares de toda galicia
ata que os barcos rebentan pola barriga
inchados coma nubes felices
e as gacelas brincan
e os corzos tamén
estoupan e alentan
e nadan

QUÉROTE
COMA A VIRAXE
DUN BARCO CARGUEIRO
NA ALTA MAR
sen ter esquecido nada,
por brincar

cando dentro do armario semella que chove
é porque se choran as alegrías da roupa que leva ó mar

o río a caballo
das mulas
pasea

todo foi gloria
ver florea-lo prado cos leós deitados
levantáronse os leós para comer
e debaixo deles
había arboriñas coma orina azulada
de tódolos días

fresas e máis fresas
non daba ningunhas este tempo seco
a selva
mirámola moito
o río derriba das mulas

a luz dos tres días máis longos,
no ano enteiro non se ven
estes paxaros alcumados co nome
de varios vasos de viño tinto
foi así que a calor lles chegou ás veas
e perderon a pluma
todo en tres días
de cada tres navegantes
hai un que non quere chegar nunca
curvea pola sabana polos prados secos
ben gardados da auga
colorada de lama
ringleiras de ruxidos
os leós á tarde espertaron
e ela abreu a ventá
pero non ve se comen ou non
pensa que son os leós que comen os repolos polo ollo
as coliflores pola flor
e non me comer a min
polo cariño que me teñen

e non
me comer
a min

miraba eses tres días
de pé
todo canto se movía

a luz no bico da botella
no cu groso dun vaso meténdolle follas
verdes e duras pola boca
ó bico da botella dándolle un bico
vagaroso coma un caracol

para a cabeza e o pescozo quero os meus tres
panos mollados
quentes ás dúas da tarde

estampas da selva

estoume preparando tódolos días para mandarche
O LIBRO DOS rinocerontes

páceno tódolos días e non llo
podes coller porque o defenden

pero é un libro con tantos
rinocerontes sen estabular

é un libro que ten tantos rinocerontes

se non comes hoxe na casa
pasa sen comer e ven ver

o pacer dos rinocerontes
na planta do prado salvaxe

e cultivan na herba que tocan
cortan só para eles
o seu libro

a selva estampada

Un sen fin de plantiñas
un sen fin de macetas
un sen fin de hortas
un sen fin de devesas
un sen fin de selvas

d escansar á sombra
nunha das poucas que hai na
sabana e está chea de leós

queda amodorrado no chau
o saco das cartas

as
pegadas dos elefantes e das elefantas
recompoñen a escena dun correo
por carreiro de trompetas
sen haber tronada
correo mollado
é porque pasámo-lo río
fomos beber
a nos enlamear nunha tosta

Sen moito procuro
a cebra

achégase
á leona
que está deitada

e ólea

queda emocionada
e mantense emocionada por máis tempo
mantense porque ve no ceo
aí mesmo
polos rubios aguias volantinas e leós

aí
máis
arriba
ca ollo
triste
de xirafa

Coa boca a leona

ven pasar un pau no río
pousado derriba do río
cunha póla alta
igual ca un brazo que non descansa
vai o acio de fresas bravas na punta
espincado algo do sol dos paxaros e dos bichos
randeándose co pau
van
o pau
e o acio derriba del

randeándose

a leona que se bota ó río
e cría dous leós e unha leona ó mesmo tempo
que a miran
brincar polo pau con alegría

a bárbara alegría

e canto procuro teñen
ponlles medo a auga con velocidá
ós pequenos e á pequena

O ñu a gacela

acabouse
pacer na herba
o fuxir dos lobos con pintas
trotando e couceando pola sabana
adiante,
inda que cotedes e vos revolvades
os paxaros son arramados
na vosa presenza,
que rica vai seguir estando a herba

e a sede coa auga

O s leós no prado descansan
e levántanse pola mañá fresca
a tentar nas toupeiras

Porque son os que semellan estar
sempre quedos
e agallopan pola selva e apoliñan
coma
se moscaran

o día está hoxe tan pechado de néboa
porque ás poucas flores hainas que deixar ser hoxe violentas

co sostén azul coa calor que vai, entre a herba hai trigo, non está alto, inda non ten espiga, pero sábesele ben que é trigo, aquí sabémolo ben, pero ti non sábelo que é, apártalo coa mau porque che vén á cara e despois apárta-la cabeza, ti así estás inqueda pero a el non o podes inquietar, non entende ren, e ti tampouco

o primeiro lume do ano xa arde entre eses dous montes con alcolitros, aí no fronte, se non o atallan de seguida irá subindo, o fume que bota semella o de quentar polo pouco cen fornos de pan con estrume do monte: con toxos con xestas con uces e carqueixas e bichos revoltos con terra e meigas verdes e carpazas e espiños albares e toda a carraxe enlameada

non lle van acudir, nótase ben, sen caste de animais vai quedar o monte baixo cando estea ardido, faría xa falta un avión que trouxera auga de aquí a un pouco, ti deitada ó pé deste chorón, á sombra, neste xardinciño, e eu deitado ó pé deste chorón, á sombra, neste xardinciño, claro, empézache a estorbar de máis e sáca-lo sostén, primeiro baixas unha cinta do ombreiro por unha manga curta da camiseta, méte-lo brazo dentro e vólvelo sacar, logo o mesmo coa outra cinta, a do outro ombreiro, sóbe-las maus polo lombo e desabróchalo, sacas por fin o sostén, tiras rápido por el e non é azul, por onde a barriga e o cinto

a saia tendida ó sol
ten plantas máis ca ningunha
que miña avoa tivo ese atino
do sol ventaneiro

veu a tronada e nunha campaiña do prado quedou preso un abesouro, pasou a tronada e veu lila segar á herba, traía consigo a arpilleira, a corda, a gadaña coa pedra de afiar metida nun corno retorto, e unha codela de pan seco na boca, segou un bo sebón dela, upouno ás costas e botou un aturuxo pequeno que petou no chau

encheulle o comedeiro ás ovellas e apartoulle dous ramallos de estalitroques que ían no medio, alabado, se comen isto as ovellas abofé que tolean de vez, e despois brincan e pintan a cana verde, deben pensar que están ceibas no monte e ven todo colores achispadas, botounos contra un recanto, e saíu o abesouro que zoolo unha miga polo cortello adiante, marchou por un tragaluz, e xa abandonou para outro sitio a tronada que veu nestes últimos do mes de abril

sendo eu rapaza ben pequena, vin como lle abrían a barriga a unha egua que había na casa, e lle sacaron dela o cabaliño que agora ten meu avó, a egua esvarou e foise polo terraplén da rigueira abaixo, eu vin como lle sacaban o cabaliño e maila egua non morreu, saíulle tamén da tripa un abesouro que alumeou na corte máis có quinqué de carburo e foise á luz do día pola porta para fóra

deitouse na lama

chégame con saber
que algunha vez te secas ó aire

sen

fin

Este libro rematouse
de imprimir nos talleres de Litosprint
cando se facían 23 anos
da Revolución dos Cravos.

chamo celso, celsiño, cielso ou selso, pronunciacións distintas que teñen moita importancia pola gracia de quen as nomeou, nacín no ano 69 alá cando se vén acabando a calor, no barrio da cacharela, en lalín, este libro foi feito con rabia e emocionado

leuse xa moitas veces, en lecturas de nacemento, e entre elas, as máis necesarias levounas sempre con amizades miñas da alma

doutra banda, a lectura coa que máis me asaltou fíxenlla unha tarde despois de picar na leña, derriba da morica das achas de carballo feitas de travesas, sentado, nunha sombra clara de nogueiras, carballos e pireiras de pé; estas e algunhas outras fóronlle ó libro precisas impacientes e preciosas, para que agora vós o escoitedes ou leades, por iso volas manifesto

propriamente son captivo, coma un cadelo preso a tarmollo, sería un captiverio así; pero claro, tamén teño a boca chea de zanefas, árbores sen espolar, doume conta sobre todo por ela, ben distingo as catro estacións que van escachando a diario coma ovos pinturuxados

teño publicados tres libros máis *Divagacións iú* (1991), *o tigre das cenorias* (1994), un sen título pero cun debuxo na portada (1995), e outro que non está nin publicado nin moi gardado ó que eu lle chamo *todo o día, os traballos* (1996), e estevo lle chamou sempre, *os poemas do aviador*.

